

Tudománypolitika

AKADÉMIA ÉS TUDÁSÁTADÁS, A MINDENTUDÁS EGYETEME

Dr. Fábri György

MTA tudománypolitikai főtanácsos,
A Mindentudás Egyeteme program akadémiai szervezője

A közelmúltban Európa-szerte nagy sikert aratott a francia *L'Université de tous les savoirs* program, Yves Michault gondozásában. Alapeszméje (akárcsak a hasonló angol-szász példáké) a modern nyugati tudományosság univerzális igényű összefoglalásához, a Nagy Enciklopédiához kapcsolódott: *áttekinteni és az érdeklődő közönség számára hozzáférhetővé tenni a korszak legmagasabb szintű tudományos ismereteit*. Alapos előkészületek után, több ezer témát több száz szakértővel megvitatta, 2001. januárjától az év minden napján elhangzott és videóra rögzített előadásfolyam jött létre. Ennek hatására még élesebben fogalmazódott meg kontinensünk tudományos életében a kérdés, amit *tudomány és közösség, tudományos tudás és laikus gondolkodás, tudásalapú társadalom és az antiszcien-tista hullámok* fogalompárjaival szokás leírni, vitatni, továbbgondolni.

A magyar tudóstársadalomban, az Akadémián sem ismeretlenek ezek a problémák. Az MTA Ismeretterjesztő illetve Társadalmi Kapcsolatok elnöki bizottságai, tematikus osztályülések, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulattal való szoros akadémiai együttműködés vagy éppen a Magyar Tudomány írásai időről-időre visszatérnek mind-

erre. Szakmai szinten önálló kutatási irányok (MTA Filozófiai Kutatóintézet, Tudástársadalom Intézetközi Kutatási Program stb.) és akadémiai programok (e-learning) keresik azokat az új lehetőségeket, amelyeket a *legkorszerűbb információs és kommunikációs technológiák alkalmazása kínál a tudomány eredményeinek széleskörű megismertetésében*. Itt okkal büszkén támaszkodhatunk a magyar tudományos ismeretterjesztés hagyományaira, a TIT megalapításától kezdve a színvonalas folyóiratokon (Természettudományi Közlöny, később Természet Világa, Élet és Tudomány, Valóság, Föld és Ég) át a televíziós korszak sok nagyhatású műsoráig (Tudósklub, Öveges professzor, Gólyavári esték, Delta).

Érthető hát az akadémikusok, kutatók és az Akadémia vezetésének nyitottsága, amellyel a *MATÁV* javaslatát fogadta a *Mindentudás Egyeteme magyarországi megvalósítására*. A kezdeményezés lényege ugyanis, hogy a magyar tudomány nemzetközi színvonalú kutatóinak és műhelyeinek munkájára támaszkodva, az infokommunikáció közegében adaptálta a tudásterjesztés nemzetközi törekvéseit és magyar hagyományait.

A program a heti rendszerességű *nyilvános előadásokra épül, amelyeket televízió-*

ban, rádióban és az interneten is megjelenített, feldolgozott formában ismerhet meg az érdeklődő közönség. Az 53 előadás (az akadémiai év beosztáshoz igazodó szünetekkel együtt) 2002. szeptemberétől 2003. decemberéig mutatja be a tudomány legfrissebb, leginkább aktuális eredményeit és kérdéseit. Hétről hétre azonos időpontban, hétfő esténként és azonos helyen, a Műegyetem Informatikai Tömbjében tarjuk az tervek szerint 45 perces előadásokat, amelyeket 60 perces kötetlen beszélgetés követ a jelenlévők kérdései, megjegyzései alapján. Az egyes előadások tartalmát, felépítését teljes egészében az előadók határozzák meg. A program célközönsége az általánosan művelt, legalább érettségi szinten képzett érdeklődők köre, ezért számukra érthető nyelvezeten előadott, szemléletesen bemutatott prezentációkra kerül sor. Az előadásokról *televíziós és rádiós felvétel* készül, amelyek internetről letölthető formája mellett országos televíziós és rádiós csatornákon lesznek láthatók/hallhatók. Médiapartnerként folyóiratok és napilapok is közreműködnek rendszeres tudósításokkal, az előadókkal készített interjúkkal. Mindez olyan nyilvánosságot ad a magyar tudományos közösségnek és az Akadémiának, amelyenre hosszú ideje nem volt példa.

A program kulcsfontosságú eleme az *internetes megjelenés*. Az előadások tagolt, az internetes olvasás sajátosságaihoz alkalmazott, többszintű és tömör szövegelemekből felépülő formája kerül az önálló honlapokra. Ugyanitt jelennek meg a szakirodalmi hivatkozások és szükséges kiegészítő anyagok, a hipertextes megoldások maximális kihasználásával. Az internetes feldolgozás olyan szakmai környezet felépítésével egészül ki, amely tartalmazza a témakör tudománytörténeti áttekintését, a legújabb kutatási eredmények bemutatását, a kérdéskör aktualitásának és gyakorlati vonatkozásainak taglalását, a területen elért magyar kutatási

eredményeket, a legfontosabb műhelyeknek és a terület oktatási hátterének, alpműveinek utalásait. Ugyancsak az interneten folytatódik az előadás interaktív része, fórumok, chatek formájában. Ezek felépítésében és működtetésben kiemelt feladatot kapnak azok a fiatal kutató, doktorandusz kollégák, akik szakmai asszisztensként működnek közre az előadások gondozásában és szerkesztésében.

Természetesen eleve lehetetlen vállalkozás volna a világ megismerésének rögzített, teljes körű és kimerítő tudományos feldolgozására törekedni. A szakmai egyeztetések nyomán felkért előadók (többségükben akadémikusok illetve vezető kutatók) olyan prezentációkat tartanak, amelyek saját kutatási területük bemutatásával a tudományos kutatásnak, a tudomány értékeinek konkrét példáit jelenítik meg. Az előadás-sorozat azért nem zárt rendszert kínál: célja az érdeklődés felkeltése, a tudományos kommunikáció és a tudomány kommunikációjának széleskörű kiterjesztése a magyar tudományos kiválóság azon képviselői felé is, akik közvetlenül nem szerepelnek az előadók között. Ennyiben tehát a *Mindentudás Egyeteme az európai egyetemi, gondolkodói hagyományt követi, amely példákön, személyiségeken és műhelyeken keresztül nyit ösvényeket az érdeklődők számára a tudomány felé.*

A program mindezekén túl alkalmat kínál az *internetes tudásközvetítés kérdéseinek feldolgozására és a tudásszerveződés legújabb fejleményeinek elméleti feltárására* is. Ennek keretében sor kerül a tudomány-szociológia, a tudományrendszerezés, a tudományos újságírás nézőpontjából áttekinteni a tudomány világát, konferenciák, tanulmányok, kiadványok formájában.

A Mindentudás Egyeteme a közreműködő félszáz előadó, az érintett szakmai közvélemény, a várható médiahatás és az Aka-

démia intézményes részvétele miatt messze több, mint egyszeri szponzorációs akció. Elindítása és finanszírozása ezért kiemelkedő jelentőségű a MATÁV csoport társadalmi szerepvállalása és internetes tartalomszolgáltatójának, az Axeleronak közösségi funkciója szempontjából egyaránt. Az Akadémia mint a magyar tudományosság országos köztestülete, a programban lehetőséget kap a magyar tudományos teljesítmény megismertetésére, ezzel a tudományos kutatás társadalmi tekintélyének erősítésére. Közös céljuk ugyanakkor segíteni a magyar tudástársadalom kiépülését,

hiszen a legmagasabb színvonalú tudásbázis a legkorszerűbb ismeretközvetítő (tudásközösséget teremtő) technológiával lesz hozzáférhető. Az együttműködés, amelyet Vizi E. Szilveszter, az MTA elnöke és Kroó Norbert, az MTA főtitkára illetve Straub Elek, a MATÁV vezérigazgatója és Pásztor Tamás, a MATÁV vezérigazgató-helyettese által aláírt hivatalos megállapodás indította el 2002. június 3-án, túlmutat önmagán: példája a gazdasági szereplők és a szellemi élet intézményei közötti új típusú, valóban nemzeti léptékű eredményeket ígérő közzeledésének.

